

Нині занепокоєння служби викликає те, що за останні тижні 2011 р. у столиці було зареєстровано 3 випадки нападу хворих тварин на людей, від чого постраждало 4 особи. Подібних ситуацій у Києві не було протягом останніх 20 років. Певне занепокоєння викликає і відмова власників тварин від профілактичної вакцинації домашніх улюбленців.

На думку Володимира Михайловича, боротьба із захворюванням є спільною проблемою. До неї мають долучитися не тільки ветеринарні лікарі, а й комунальні служби та працівники лісових господарств. Тепер цим займається і КМДА, працівники профільних підрозділів якої виловлюють бездомних собак, вакцинують їх у притулках або ж на місцях. Профілактичні щеплення та вакцинацію роблять безкоштовно в усіх державних лікарнях ветмедицини.

«На території Подільського, Оболонського та Дніпровського районів оголошено карантин, – зазначила присутня на брифінгу виконуюча обов'язки начальника головного управління ветеринарної медицини в м. Києві Н.В. Курята. – Ми робимо все для того, щоб хвороба була знищена. Впродовж карантинних обмежень заборонено проведення виставок собак і котів, а також їх продаж, зокрема на Куренівському ринку. Наразі вже підготовлено 12 тис. вакцин проти сказу для тварин. За необхідності киян теж вакцинуватимуть безкоштовно. На особливому контролі – профілактичне щеплення всіх фахівців, безпосередньо пов'язаних з діяльністю у справі подолання цього спалаху».

Комунальному підприємству «Притулок для тварин» доручено активізу-

вати роботу з відлову безпритульних тварин у зонах карантинних обмежень та розміщення їх у притулках. КП «Центр ідентифікації тварин» має систематично обстежувати територію районів і в разі виявлення трупів з ознаками, характерними для інфекційних хвороб, надсилати матеріали до державної лабораторії ветмедицини для дослідження на сказ.

Крім того, керівникам лісництва доручено провести облік чисельності лисиць та подбати про дотримання оптимальної кількості їх популяції.

В.М. Горжеєв відповів на численні запитання журналістів, а потім представники преси відвідали міський центр охорони здоров'я, де ознайомилися з роботою фахівців, спрямованою на ліквідацію небезпечної ситуації у столиці. ☉

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ

ЗА БЕЗПЕКУ ТА ЯКІСТЬ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Неозброєне людське око може розгледіти об'єкт розміром не менше 0,176 мм. Оптичний мікроскоп «побачить» деталі, дрібніші за 0,1–0,2 мкм, а електронний – навіть віруси, які мають розмір від 20 до 300 нм. Пересічній людині важко уявити одну мільярдну частину метра, тобто нанометр, але є фахівці, які щодня оперують такими цифрами, бо вони працюють з об'єктами таких розмірів.

Йдеться про спеціалістів **Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи**. Цей заклад створено у 2007 р. на базі Центральної державної лабораторії ветеринарної медицини Міністерства аграрної політики України. Він є арбітражним центром і провідною науково-дослідною установою Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України. Згідно зі статтею 62 Закону України «Про ветеринарну медицину» інститут відповідає за лабораторну діагностику та іденти-

В.О. Загребельний, директор ДНДІЛДВСЕ

фікацію хвороб тварин, ветеринарно-санітарну експертизу продукції тваринного походження і кормів у країні, забезпечує методичну підтримку державних та уповноважених лабораторій ветеринарної медицини і здійснює контроль за проведенням ними лабораторних досліджень. Очолує заклад **Володимир Олександрович Загребельний** – висококваліфікований фахівець у галузі ветеринарної медицини, талановитий ме-

неджер, який проводить значну роботу, спрямовану на посилення наукової активності колективу.

У світлі нових вимог, які випливають з положення про Державну ветеринарну та фітосанітарну службу України, інститут розширює свою базу. Якщо раніше досліджували здебільшого сировину, то нині аж за 434 показниками визначають відповідність якості готових харчових продуктів: і рослинних, і тваринних, і комбінованих (у т. ч. горілчаних, кондитерських виробів, навіть кормів).

Юлія Миколаївна Новожицька, перший заступник директора інституту, розповіла про величезну роботу, яку виконує колектив згідно з планом державного моніторингу залишків ветпрепаратів та забруднювачів у живих тваринах і необроблених харчових продуктах, про напрацьовані унікальні методики з виявлення тиреостатиків та бета-агоністів (стимуляторів росту) у продукції тваринного походження.

Ю.М. Новожицька,
перший заступник директора інституту

Йшлося й про нові види досліджень: на вміст бензопірену, зокрема у рибних консервах, зерні; наявність дезоксиніваленолу у зернових продуктах; визначення якості спиртів та горілки. До речі, виробники лікєро-горілкової продукції, які дбають про якість своєї марки, здійснюють відповідні дослідження поки що з власної ініціативи. А ось імпортна продукція тваринного походження підлягає обов'язковому державному ветеринарно-санітарному лабораторному контролю відповідно до вимог, окреслених «Обов'язковим мінімальним переліком досліджень сировини, продукції тваринного та рослинного походження, комбікормової сировини, комбікормів, вітамінних препаратів та ін., які слід проводити в державних лабораторіях ветмедицини і за результатами яких видається ветеринарне свідоцтво (Ф-2)», затвердженим наказом Державного департаменту ветеринарної медицини України від 03.11.98 р. №16 та зареєстрованим у Міністерстві юстиції України за №761/3201 (зі змінами). І тільки після отримання ветеринарного свідоцтва ця продукція перетинає наші кордони.

Для таких досліджень в інституті є необхідна високотехнологічна база. Зокрема визначення токсичних елементів проводять методами атомно-абсорбційної спектрофотометрії (AAS) за допомогою приладів фірм Varian, Thermo, DMA-80; визначення пестицидів, гербіцидів, гемолітичних отрут, бензопірену, стеринів – методами тонкошарової (TL), газової (GC) і газової хроматомаспектрометрії (GC/MS). Вміст залишкових кількостей ветеринарних пре-

паратів виявляють мікробіологічним методом та методом ELISA-тест, а стильбени, синтетичні стероїди, тиреостатики, лактони резорцилової кислоти, бета-агоністи, нітрофурани, нітроїмідазоли, нестероїдні протизапальні речовини, антигельмінтики, кокцидіостатики, малахітовий зелений, мікотоксини – методами ELISA-тест, рідинної хроматографії (HPLC) на рідинних хроматографах з ультрафіолетовим та/або флуоресцентним детектором фірми Varian і референтним (підтверджуючим) методом за допомогою рідинних хроматографів з подвійними мас-спектрометричними детекторами фірм Varian та Waters. Крім того, в інституті виконується великий спектр фізико-хімічних, біохімічних, органолептичних досліджень титрометричним, фотоелектроколориметричним та іншими методами. Харчову продукцію і корми на показники безпеки також аналізують у лабораторії мікробіологічних досліджень, у відділі ветеринарно-санітарної експертизи та радіологічному.

«Останнім часом в Україні активізувалась підприємницька діяльність з переробки продуктів тваринного походження. Як наслідок, на споживчому ринку з'явився досить широкий асортимент готових виробів і напівфабрикатів із м'яса. Тож уся ця продукція теж вимагає постійного контролю, – говорить Юлія Миколаївна. – За нашою ініціативою було впроваджено мікроструктурний аналіз сировини, напівфабрикатів і готових м'ясних виробів на базі патоморфологічного відділу ДНДІЛДВСЕ та низки обласних лабораторій. Цей метод дає змогу контролювати технологію їх виробництва, відповідність якісного складу рецептурі, проводити кількісний аналіз окремих складових частин, виявляти фальсифікацію, а також мікробне забруднення. Тому з кожним роком зацікавленість у проведенні такого роду досліджень зростає.

Численні фальсифікації за рахунок заміни м'яса соєвими продуктами, введення малоцінних, не передбачених рецептурою добавок, а також несвіжої сировини не лише значно знижують якість готових виробів, а й можуть бути небез-

печними для здоров'я споживачів. Виявляється це лише мікроструктурним аналізом (гістологічним дослідженням).

Зі свого боку спеціалісти ДНДІЛДВСЕ вивчають ринок. Відбувається це таким чином: підприємства Києва складають перелік своєї продукції, ми – графік періодичного лабораторного контролю за показниками безпеки та окремими показниками якості. Ці документи погоджуються з директором ДНДІЛДВСЕ і затверджуються директором підприємства. Керуючись зазначеними документами, офіційні лікарі ветмедицини, які обслуговують виробників, відбирають зразки і привозять їх для лабораторного дослідження. Тож, як бачите, здійснюється постійний державний ветеринарно-санітарний контроль за товарами, що надходять до супермаркетів, реалізуються у магазинах та інших офіційних закладах. Дуже важливо, що у нас є зворотний зв'язок, бо у разі виявлення під час дослідження певних невідповідностей ми інформуємо начальника головного управління ветмедицини у м. Києві, і він вдається до відповідних ветеринарно-санітарних заходів з недопущення такої продукції до реалізації».

Одне з головних завдань ДНДІЛДВСЕ – контроль за епізоотичним станом тваринництва в державі та попередження занесення на територію країни інфекційних хвороб. Для цього існують спеціальні програми, зокрема: з недопущення африканської чуми свиней, BSE, викорінення хвороби Ауескі, ліквідації сказу тощо. Величезну роль

М. Сопачова, завідувач лабораторії молекулярно-генетичних досліджень науково-дослідного вірусологічного відділу

Н. Теплих, лікар ветеринарної медицини, головний фахівець науково-дослідного патоморфологічного відділу

у їх успішному виконанні відіграє діагностика, яка проводиться нині на найвищому рівні й у стислі строки. Досліджуваний зразок, наприклад, для діагностики АЧС, КЧС, може надійти будь-коли – як удень, так і вночі, але вже протягом чотирьох годин лабораторія молекулярної діагностики за допомогою ПЛР зробить остаточний висновок.

«Діагностика заразних хвороб тварин здійснюється лабораторією молекулярно-генетичних досліджень, вірусологічним, імунологічним, патоморфологічним та паразитологічним відділами, – розповідає далі Ю.М. Новожицька. – У нас на високому професійному рівні діагностується пташиний грип, хвороба Ньюкасла, сказ. Для визначення статусу країни, вільної від BSE, державним лабораторіям необхідно провести дуже багато лабораторних досліджень. Тепер інститут працює над упровадженням експрес-методу з виявлення губчастоподібної енцефалопатії (методом ІФА), який надасть можливість обстежити більше тварин у значно коротші строки. В інституті акредитовано референтний (підтверджуючий) метод.

Взагалі фахівці інституту спроможні досліджувати заразні хвороби за 344 показниками. Це значна кількість. Ми забезпечені діагностичними засобами з усіх основних, гостро небезпечних для людини і тварин, захворювань.

Для підвищення професійного рівня наші інфекціоністи постійно стажуються у референтних лабораторіях європейських країн, беруть участь у

міждержавних, міжлабораторних раундах. Так, у січні група спеціалістів їде на стажування у референт-лабораторію: з діагностики сказу – до Нансі (Франція) та з визначення ГМО – до Німеччини. До речі, це відбувається за рахунок ДНДІЛДВСЕ.

На виконання указу Президента України Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України поставила перед інститутом завдання щодо реорганізації лабораторно-діагностичної та профілактичної мережі. Результатом цього стане створення на основі регіональних/обласних лабораторій регіональних профілактично-лабораторних центрів, які організуюватимуть роботу, здійснюватимуть координацію діяльності з питань протиепізоотичних заходів, у т. ч. діагностики хвороб тварин, оцінки ветеринарно-санітарного стану харчових продуктів із періодичним контролем показників якості й безпечності, дослідження неїстівних продуктів тваринного походження, кормових добавок, преміксів, кормів, води для тварин, ґрунту. До складу регіональних профілактично-лабораторних центрів входить регіональні/обласні/міські державні лабораторії ветеринарної медицини, обласні лікарні ветеринарної медицини, державні лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи. Аналогічна реструктуризація відбуватиметься на районному рівні, тільки тут будуть районні профілактично-лабораторні центри. Створюється вертикаль: районний профілактично-лабораторний центр підпорядковуватиметься регіональному, регіональний – ДНДІЛДВСЕ. Відповідно до затвердженого наказу Голови Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України від 9.09.2011 р. №40 реорганізацію потрібно завершити до 1.04.2012 р. Стосовно професійних кадрів, то, за дорученням Голови Держветфітослужби України І.Ю. Бісюка, ми повинні зберегти фахівців, які працюють у цій сфері.

Є у нас і необхідне обладнання. На жаль, його ще недостатньо, проте існує план удосконалення роботи лабораторій.

З 25 регіональних/обласних та місь-

ких державних лабораторій ветеринарної медицини 23 акредитовані відповідно до вимог ДСТУ/ISO/IEC 17025 Національним агентством з акредитації України, ще 6 лабораторій, у т. ч. й інститут, акредитовані за німецькою системою DAkkS на право проведення досліджень харчової продукції та кормів згідно з ISO/IEC 17025, результати яких визнають в усьому світі.

Варто відзначити й велику допомогу євроспільноти в оснащенні інституту. Так, у 2003 та 2008 роках за допомогою Представництва ЄС в Україні, й особливо Н.В. Корчакової, у рамках проекту ЄС було надано технічну допомогу як інституту, так і уповноваженим державним лабораторіям ветеринарної медицини – газові та рідинні хроматографи, рідинні хроматомас-спектрометри. Крім того, у 2010–2011 рр. відбувся Twinning-проект «Надання допомоги українській ветслужбі з метою покращення законодавчих та технічних аспектів системи контролю за безпечністю харчових продуктів». Завдяки йому спеціалісти інституту та уповноважених держлабораторій ветеринарної медицини побували у багатьох європейських референт-лабораторіях, опрацювали методики визначення залишків ветеринарних препаратів.

«Фахівці з Данії (а вони вважаються одними з найавторитетніших із визначення залишків ветпрепаратів і заборонених речовин) приїздили в інститут, ділились досвідом, допомогли з постановкою необхідних методик на найсучасніших приладах. І якщо раніше за планом державного моніторингу з визначення залишків ветпрепаратів та забруднювачів лише частину досліджень

О. Іванова, завідувач лабораторії рідинної хроматографії

проводили в інституті, а решту відправляли до Латвії, то в 2011 р. вперше виконали весь обсяг силами фахівців ДНДІЛДВСЕ й уповноважених лабораторій. Ось результат співпраці інституту з Представництвом ЄС в Україні, Держветфітослужбою і Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Міжнародні та європейські вимоги постійно зростають, прилади і обладнання – вдосконалюються, тому перед нами стоїть вкрай важливе завдання – опрацювати нові методики з визначення показників якості та безпеки. А для цього необхідне обладнання – як мінімум ще 3–4 рідинні хроматомас-спектрометри», – зазначає Юлія Миколаївна.

Хвилює Ю.М. Новожицьку й те, що для плідної взаємодії з країнами Митного союзу та ЄС важливо мати власну лабораторію з визначення діоксинів у кормах і харчових продуктах. Бо в Україні є тільки одна акредитована лабораторія в Інституті екогієни та токсикології, а цього недостатньо, й українським виробникам доводиться направляти зразки своєї продукції у закордонні лабораторії, що впливає на ціну й терміни отримання результатів. Але Юлія Миколаївна не втрачає оптимізму щодо встановлення необхідного обладнання у стінах інституту. Місце для нього точно знайдеться, адже цей науковий заклад після реорганізації об'єднався з Київською міською лабо-

раторією ветмедцини. У Донецькій області таке злиття відбулося між регіональною держлабораторією ветмедцини та спеціалізованою держлабораторією ветмедцини з хвороб птиці (м. Донецьк). Тобто перші кроки у справі реорганізації вже зроблено.

А щодо позитивних результатів такої наполегливої роботи, то всім нам зрозуміло, що на них не доведеться довго чекати, бо колективу Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи не звикати до вкрай важливих завдань, від яких залежить стан нашого з вами здоров'я. ☺

Вікторія Ісаєнко

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

Юлія Миколаївна Новожицька народилась у молдовському селі Ришкани у родині службовців. Після школи вступила на ветеринарний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту і в 1973 р. отримала спеціальність ветеринарного лікаря.

Трудову діяльність за фахом розпочала в установах і господарствах Молдови, потім працювала у Російській Федерації, Монголії, Угорщині. З 1991 р. її життєвий шлях пов'язаний з лабораторно-діагностичними установами ветеринарної медицини України. Спочатку працювала хіміком-токсикологом у Київській обласній лабораторії ветмедцини, відтак – у Центральній державній лабораторії ветмедцини, а надалі – завідувачем хіміко-токсикологічного відділу.

З 1998 р. додалися обов'язки заступника директора з питань керівництва випробувальним центром та контролю за показниками безпеки продукції тваринного походження. Узагальнивши величезний потік професійної інформації, результати своєї діяльності, Юлія Миколаївна захистила дисертацію й отримала вчений ступінь кандидата ветеринарних наук. Нині Ю.М. Новожицька — перший заступник директора Державного науково-дослідного інституту з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи.

Саме у цей відповідальний час реорганізації лабораторно-діагностичної та профілактичної служби як ніколи став у пригоді її професійний та життєвий досвід, організаційні здібності, уміння ставити перед людьми завдання, які вони свідомо вирішуватимуть.

Заповітна мрія Юлії Миколаївни – щоб ветеринарна медицина України була однією з найкращих у світі. І для цього вона не шкодує

З ЮВІЛЕЄМ!

власних зусиль – багато часу приділяє розробленню проектів вітчизняних законодавчих і нормативних актів галузі, розвитку міждержавних зв'язків, організації і проведенню стажування українських фахівців за кордоном, акредитації державних лабораторій ветмедцини відповідно до вимог європейської спільноти.

Чимала заслуга ювілярки і в тому, що зуміла сформувати дружний колектив висококваліфікованих і надійних однодумців, озброїти їх сучасними методиками досліджень, забезпечити актуальною інформацією, допомогла їм опанувати нове обладнання. Відчуття нового, фахове зростання – це життєве кредо Ю.М. Новожицької.

Висока самовіддача, наполегливість, постійний пошук ефективних шляхів вирішення поставлених завдань допомагають їй у багатоплановій діяльності, спрямованій на розвиток справи, якій вона присвятила усе своє трудове життя.

Сумлінну працю Юлії Миколаївни Новожицької високо оцінила держава – її нагороджено трудовою відзнакою «Знак Пошани» Мінагрополітики України, багатьма грамотами і подяками.

Шановна Юліє Миколаївно! Від щирого серця вітаємо Вас із знаменною датою. Бажаємо міцного здоров'я, оптимізму та енергії на багато-багато років наперед, здійснення усіх задумів!

*Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України
Колектив Державного науково-дослідного інституту
з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної
експертизи
Редакція журналу «Ветеринарна
медицина України»*

